27858 Gewasbeschermingsbeleid

Nr. 777 Brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 oktober 2026

Met deze brief wil ik u, in voorbereiding op het Commissiedebatdebat gewasbeschermingsmiddelen van 8 oktober aanstaande, informeren over de voortgang van enkele dossiers op het gebied van gewasbescherming. In het bijzonder informeer ik u over de stand van zaken op het convenant gewasbeschermingsmiddelen en op enkele aangenomen moties. Daarnaast bevat de brief een beleidsreactie op het rapport 'Bestrijdingsmiddelen in glastuinbouwgebieden' van Natuur & Milieu naar aanleiding van het verzoek van uw Kamer van 3 juni jl.

Convenant gewasbeschermingsmiddelen

Met de ondertekening van het hoofdlijnenakkoord gewasbeschermingsmiddelen op 14 juli jl. is een belangrijke eerste stap gezet voor toekomstbestendige gewasbescherming met een fors lagere milieubelasting. Begin september zijn, onder leiding van de onafhankelijke voorzitter Gert-Jan Segers, de gesprekken met convenantspartijen hervat over het vervolgtraject tijdens een brede startbijeenkomst met ook andere partijen die in het vervolgproces een rol zullen vervullen. Dit vervolgtraject richt zich op concretisering van de gemaakte afspraken uit het hoofdlijnenakkoord in deelconvenanten, om zo richting te geven aan de totstandkoming van een integraal akkoord van deelconvenanten en generieke afspraken (Kamerstuk 27 858, nr. 770).

Opbouw van het vervolgtraject

Het hoofdlijnenconvenant bevat een ambitieuze planning met diverse deadlines. Zo moeten cruciale stappen als maatregelen voor waterkwaliteit, de leefomgeving en Natura 2000-gebieden begin 2027 bepaald zijn. Ook moet een nationaal kwantitatief reductiedoel voor de vermindering van de milieubelasting van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen worden opgesteld. Om toe te werken naar een resultaat voor eind 2026, is daarom een helder werkproces vastgesteld.

Allereerst vereist het vervolg een bredere betrokkenheid. Dit geldt bijvoorbeeld voor het sluiten van sectorale deelconvenanten waarin concrete afspraken moeten landen over specifieke sectoren, maatschappelijke vraagstukken en markt en keten. Daarnaast missen alle partijen, ook ik, een duidelijke

maatschappelijke inbreng. Die was wel nadrukkelijk aanwezig tijdens de onderhandelingen over het hoofdlijnenconvenant, maar de betrokken maatschappelijke organisaties hebben ervoor gekozen om het hoofdlijnenconvenant niet te tekenen. Ik zet me er actief voor in om deze inbreng alsnog te borgen. Omdat ik vertrouwen heb in het hoofdlijnenconvenant voor het bereiken van een fors lagere milieubelasting, neem ik de oproep aan mij om het convenant te stoppen van Aardige buren en andere organisaties niet over. Voor de door uw Kamer gevraagde reactie hierop verwijs ik u naar het vervolgtraject zoals hieronder beschreven en de antwoorden op Kamervragen van het lid-Kostić (Aanhangsel handelingen II 2026/27, 278; 2026Z17009).

Het vervolgproces van het hoofdlijnenakkoord zal bestaan uit het sluiten van een generiek deelconvenant en zeven sectorale deelconvenanten. In het generieke deel worden afspraken vastgelegd over de beleidskaders en/of maatregelen voor Natura 2000-gebieden, waterkwaliteit en leefomgeving, met uitwerking onder trekkerschap van het Rijk. Ook de bovenwettelijke afspraken over reductiedoelen, indicatoren, monitoring, een kennis-, innovatie- en transitieprogramma, de gegevensautoriteit en afspraken over toezicht, naleving en uitvoering worden hierin vastgelegd. Hierbij kunnen het Rijk of de sector trekker zijn voor de uitwerking. De trekker zorgt voor een goede betrokkenheid van partijen die een belang hebben bij deze afspraken.

De partijen hebben voorgesteld om het generieke deelconvenant eerst af te ronden. Dit biedt de sector duidelijkheid over alle verplichtingen en over de gewenste extensivering, verduurzaming en de inzet van innovatie en technologie binnen de sectoren als basis voor de onderhandelingen over de sectorale deelconvenanten. Ik kan deze oproep volgen en ga hierin mee. In de sectorale deelconvenanten zullen afspraken worden vastgelegd over sectoropgaven. Dit proces wordt nog verder in detail uitgewerkt. Alle deelconvenanten hebben afhankelijkheden met elkaar. De onafhankelijk voorzitter zal toezien op deze afhankelijkheden en op een goed verloop van het proces.

Het Rijk is inmiddels aan de slag om de afspraken in het convenant te realiseren. Hierna schets ik u de voortgang sinds het tekenmoment, voor enkele onderwerpen. Ik blijf u over de voortgang van het convenant informeren. Ook heeft u gevraagd om een technische briefing die op 1 oktober a.s. zal plaatsvinden.

Reductiedoelen

Voor de uitwerking van een nationaal kwantitatief reductiedoel voor de vermindering van de milieubelasting wordt een traject gestart onder begeleiding van de WUR. Hierbij wordt gebruik gemaakt van twee bestaande indicatoren: de

Nationale Milieu-Indicator (NMI) en de Milieu-indicator gewasbescherming (MIG). De komende maanden zal de WUR per sector apart analyseren wat de verwachte reductie van milieubelasting richting 2035 en 2040 zal zijn. Dit gebeurt aan de hand van informatie en kennis over (toekomstige) innovaties en verduurzaming en samen met deskundigen vanuit de sector, overheid en wetenschap. Op basis van deze analyse kan vervolgens een overall reductiedoel worden vastgesteld, naast ook afrekenbare reductiedoelen op deelconvenantniveau. De precieze aanpak wordt nog aangescherpt. De hiervoor genoemde indicator MIG wordt (al langer) met financiële ondersteuning van mijn ministerie ontwikkeld. Dit najaar komt een werkbare versie beschikbaar. De MIG heeft tot doel om telers inzicht te geven in de impact van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de in de toelating gehanteerde milieu-beschermdoelen voor de situatie op het eigen bedrijf. De MIG berekent, op basis van de scores op de individuele beschermdoelen, eveneens een totaalscore. Om met de MIG te kunnen sturen op basis van (maximale) totaalscores is verder onderzoek nodig. Hier wil ik naar kijken.

Waterkwaliteit, natuur en leefomgeving

Om de negatieve gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op waterkwaliteit, natuur en leefomgeving te voorkomen, neemt het Rijk initiatief voor uitwerking van beleidskaders.

- Voor *waterkwaliteit* en het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt onder meer een aanpak voor grondwaterbeschermingsgebieden uitgewerkt.
- Voor *natuur* loopt op dit moment voor de Natura 2000-gebieden extern onderzoek naar de in een beleidskader mogelijke maatregelen. De uitkomsten geven inzicht in de effectiviteit, uitvoerbaarheid en juridische mogelijkheden van verschillende maatregelen. Deze informatie zal worden betrokken bij verdere besluitvorming, ook in het kader van de aanpak van gewasbescherming in de zoneringsgebieden rondom Natura 2000-gebieden. De eerste resultaten zijn naar verwachting eind november 2026 beschikbaar.
- Ook rondom gevoelige functies in de *leefomgeving* wordt een aantal samenhangende onderzoeken uitgevoerd die gezamenlijk inzicht geven in de mogelijke maatregelen, de juridische mogelijkheden en de praktische toepassing daarvan. Deze worden de komende periode verder ingevuld en uitgevoerd.

Ik zal uw Kamer over de uitkomsten van deze onderzoeken informeren.

Gegevensautoriteit

Het is de bedoeling dat de in het convenant afgesproken oprichting van een gegevensautoriteit zal gaan werken naar het voorbeeld van de Autoriteit Diergeneesmiddelen, die datagericht stuurt op minder antibioticagebruik. Het voornemen is dat de gegevensautoriteit wordt ingericht via een publiek-private

samenwerking en gebruik zal maken van het -nog te ontwikkelen- benchmarkingsysteem en de MIG. In dit benchmarkingsysteem worden spuitgegevens, die telers op bedrijfsniveau verplicht moeten registreren, centraal verzameld. Dit met als doel dat telers en adviseurs hun inzet van gewasbeschermingsmiddelen tussen jaren en met elkaar kunnen vergelijken zodat zij kunnen sturen op het reduceren van hun gebruik en hun milieu-impact. Dit heeft in het geval van minder antibioticagebruik goed gewerkt.

Dit najaar wordt voor het benchmarksysteem een functioneel ontwerp met technische eisen afgerond zodat dit vanaf 2027 daadwerkelijk gebouwd kan worden. Een mogelijke insteek voor de gegevensautoriteit is dat gegevens van individuele bedrijven geaggregeerd en geanonimiseerd beschikbaar komen voor statistiek- en beleidsdoeleinden. De rechtsvorm, verdere inrichting en werkwijze van de gegevensautoriteit worden de komende maanden verder uitgewerkt door de convenantspartijen. Overigens is hierbij van belang hoe de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State zal oordelen in nog een lopende beroepsprocedure waarin de uitleg van artikel 67 van de Verordening Gewasbeschermingsmiddelen centraal staat. In deze procedure gaat het om de vraag of ik, als staatssecretaris LVVN, gehouden ben om spuitgegevens die het bedrijfsleven bijhoudt op te vragen indien derden daarom verzoeken. Ik ben van mening dat de uitspraak in deze procedure moet worden afgewacht, vóór het maken van definitieve (inrichtings)keuzes van de gegevensautoriteit.

Vraag lid Kostic in de technische briefing

In de technische briefing van 1 oktober bleef een vraag van lid Kostic onbeantwoord. De vraag luidde in hoeverre gezondheidseffecten een onderdeel uitmaken van de milieuindicator gewasbeschermingsmiddelen (MIG). In de MIG worden gezondheidsaspecten niet expliciet meegenomen. Zoals de naam van het instrument aangeeft wordt er naar milieueffecten gekeken. Gezondheidsaspecten worden wel degelijk in de toelating van gewasbeschermingsmiddelen beoordeeld door het Ctgb. Hier zijn echter andere modellen voor. Aangezien gezondheidseffecten geen onderdeel uitmaken van de MIG zijn er dientengevolge ook geen experts op dat gebied betrokken bij de ontwikkeling van het instrument.

Moties versnellen beoordelingen van groene stoffen en middelen

Hierbij informeer ik uw Kamer over de motie-Podt/Bromet waarbij de regering wordt verzocht om zich in Europees verband in te zetten om extra financiering te vinden voor capaciteit bij de EFSA om bestaande achterstanden in beoordelingsprocedures op te lossen en toekomstige achterstanden te voorkomen (Kamerstuk 22 112, nr. 4340) en de motie-Jansen waarbij de regering wordt verzocht het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) sterk aan te raden de beoordeling van laagrisico-

gewasbeschermingsmiddelen prioritair te behandelen om de transitie te versnellen (Kamerstuk 27 858, nr. 761). In navolging van het aangenomen amendement Podt-Bromet om aanvullende middelen voor het Ctgb vrij te maken (Kamerstuk 36 800 XIV, nr. 21) is in de begroting tot en met 2028 € 3 miljoen gereserveerd om, aanvullend op de reguliere bijdrage aan het Ctgb, een impuls te geven aan het versnellen van de toelating van groene middelen die op de Europese en nationale markt terechtkomen. Het Ctgb zal met deze aanvullende middelen inzetten op onder andere het versneld afhandelen van aanvragen voor toelating van groene middelen en het leveren van Ctgb-expertise aan EFSA om de beoordeling van groene stoffen op Europees niveau te versnellen. Hiermee beschouw ik de hierboven genoemde moties als afgedaan.

Om de beschikbaarheid van alternatieve methoden en technologieën te bevorderen, worden dit jaar pilots uitgevoerd om kennis op te doen over versnelde integratie van nieuwe groene gewasbeschermingsmiddelen. Deze pilots voorzien in experimenteerruimte met nog niet-toegelaten groene middelen voorafgaand aan de formele toelating en moeten inzicht bieden in wettelijke knelpunten hiervoor (Kamerstuk 27 858, nr. 764). Momenteel onderzoek ik welke rol *regulatory sandboxes* kunnen spelen bij het verder onderzoeken en wegnemen van wettelijke belemmeringen voor geïntegreerde gewasbescherming zoals uw Kamer heeft verzocht via de aangenomen motie-Den Hollander (Kamerstuk 27 858, nr. 758). Over de uitkomst zal ik u binnenkort informeren.

Motie gewasbeschermingsknelpunten

Uw kamer heeft mij met de motie-Goudzwaard e.a. (Kamerstuk 27 858 nr. 760) opgeroepen om voor PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen die trifluorazijnzuur (TFA) vormen: “per relevante teelt knelpunten inzichtelijk te maken voor welke toegelaten alternatieven beschikbaar zijn, wat de effectiviteit en milieubelasting van deze alternatieven is, en welke middelen naar verwachting op korte en middellange termijn beschikbaar komen;” en ook om “de Kamer een plan van aanpak toe te sturen om de beschikbaarheid van effectieve, alternatieve middelen voor de geïdentificeerde knelpunten te versnellen”.

Vooropgesteld ben ik het met de indieners van de motie eens dat TFA een risico vormt voor ons grondwater, en daarmee ook voor het drinkwater dat hieruit wordt bereid. Dit heb ik u, in samenspraak met de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), laten weten in onze gezamenlijke brief van 11 september jl. (Kamerstuk 35 334, nr. 482). In deze brief is uiteengezet hoe wordt gewerkt aan uitfasering van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen en op een grotere beschikbaarheid van alternatieven. Knelpunten in teelten worden door de sector zelf in beeld gebracht, via de coördinatoren effectief middelen en maatregelen pakket (CEMMP’s). Deze sectorexperts brengen vroegtijdig knelpunten in beeld

om hier samen met de middelenproducenten en onderzoekspartijen oplossingen voor te zoeken. Dit doen zij vanuit praktijkkennis en hun goede contacten met de teeltpraktijk. Een knelpuntenlijst is u al toegestuurd (Kamerstuk 27 858 nr. 713 en nr. 741). Daarnaast is per brief van 15 juli 2025 uiteengezet hoe wordt gewerkt aan het oplossen van deze knelpunten (Kamerstuk 27 858 nr. 717). De werkwijze is onveranderd: het initiatief voor het prioriteren van knelpunten ligt bij de verschillende sectoren middels de CEMMP's. Mijn ministerie wordt hierover bijgepraat in de werkgroep actuele vraagstukken van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 (UP). Binnen het vervolgtraject van het convenant wordt ook een innovatieprogramma uitgewerkt. Ik moedig de sectoren aan om ook met voorstellen te komen om naar een oplossing voor knelpunten te kijken binnen de kaders van dit programma.

Bestrijdingsmiddelen in glastuinbouwgebieden

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft mij verzocht om een reactie op het rapport 'Bestrijdingsmiddelen in glastuinbouwgebieden' van Natuur & Milieu. Deze reactie zal ik hierna geven.

Natuur & Milieu heeft BWZ Ingenieurs gevraagd om de bestaande metingen van bestrijdingsmiddelen en stikstof in de glastuinbouwgebieden te analyseren met als doel een toegankelijk rapport om inzicht in de thematiek te krijgen en of de gestelde doelen rondom emissies en normoverschrijdingen worden gehaald. Het rapport laat zien dat de glastuinbouwsector de afgelopen jaren stappen heeft gezet om normoverschrijdingen van bestrijdingsmiddelen in het milieu aan te pakken. Er worden minder bestrijdingsmiddelen aangetroffen in het oppervlaktewater van glastuinbouwgebieden en het aantal normoverschrijdingen is in de periode van 2014 tot 2024 gedaald. Dat is een duidelijk signaal dat de sector op de juiste weg is.

Tegelijkertijd laat het rapport zien dat de sector er nog niet is. Er zijn nog te vaak normoverschrijdingen waardoor de waterkwaliteit geschaad wordt. De mate van normoverschrijding, de aangetroffen stikstofgehaltes en de ontwikkelingen in de toxische druk laten zien dat er extra stappen nodig zijn om de waterkwaliteit te verbeteren.

Inzet op waterkwaliteit

Ik zet mij samen met de minister van IenW en de sector in om deze extra stappen te nemen om de doelen voor waterkwaliteit te halen. In het hoofdlijnenconvenant gewasbeschermingsmiddelen is met de partijen afgesproken dat maatregelen op korte termijn noodzakelijk zijn om de huidige structurele normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen weg te

nemen om de doelen van de KRW structureel te behalen. De afspraak is dat uiterlijk eind 2027 hiervoor toereikende maatregelen genomen zijn. Gezien het korte tijdpad zijn gebruiksbeperkende maatregelen hierbij het uitgangspunt tenzij aangetoond kan worden dat andere maatregelen tenminste hetzelfde effect opleveren. Wanneer overgegaan wordt tot gebruiksbeperkingen zal dit zijn op hetzelfde schaalniveau als de normoverschrijding optreedt. Samen met de minister van IenW werk ik het maatregelenpakket uit in het deelconvenantenproces.

Daarnaast is in het hoofdlijnenconvenant afgesproken dat in de uitwerking tot deelconvenanten wordt ingezet op gebiedsprocessen om normoverschrijdingen te voorkomen. Hierbij is expliciete aandacht voor bestaande initiatieven, zoals het Actieplan Waterkwaliteit in glastuinbouwgebieden dat vorig jaar is aangeboden aan de Minister van IenW. In dit actieplan werken sectorpartijen en overheden samen aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Zij doen dit onder andere door in te zetten op emissiebeheer, een versterkte gebiedsaanpak en het stimuleren van de inzet van watermanagement-adviseurs (watercoaches).

Een ander voorbeeld van lopende initiatieven is het Platform Duurzame Glastuinbouw (PDG). In dit platform werken overheden en de glastuinbouwsector samen aan het verminderen van emissies naar water en bodem. De glastuinbouwsector en de betrokken overheden in het PDG spannen zich in om oorzaken van normoverschrijdingen te achterhalen en emissieroutes op te sporen, zodat de emissies uit glastuinbouwbedrijven worden teruggedrongen tot nagenoeg nul in 2027. Enkele voorbeelden van acties in 2026 zijn voorlichting aan ondernemers over manieren om emissies tijdens de teeltwisseling te voorkomen en kennisversterking van toezichthouders, gericht op effectievere risicogestuurde handhaving door bevoegde gezagen. Twee keer per jaar rapporteert het PDG over zijn activiteiten aan het Bestuurlijk Overleg KRW, zodat de voortgang en impact door het Rijk gemonitord kunnen worden.

Toezicht

De NVWA en de waterschappen houden toezicht op de naleving van de regelgeving rond gebruik van middelen in de glastuinbouw. De bevindingen uit het rapport van Natuur en Milieu sluiten slechts ten dele aan bij de inspectieresultaten van de NVWA. Zo rapporteerde de NVWA in 2025 nog over een dalende trend in naleving van het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de teelt van snijbloemen. De NVWA zet in op stimulerend toezicht om onjuist gebruik van middelen in de glastuinbouw te voorkomen. Daarnaast zet ik mij samen met de NVWA in voor zwaardere sancties voor bedrijven die herhaaldelijk overtredingen begaan. Daarnaast versterkt de NVWA de samenwerking met andere toezichthoudende partijen. De NVWA en alle 21 waterschappen hebben dit voorjaar een samenwerkingsafspraak getekend.

Deze afspraak biedt kaders voor gezamenlijk toezicht en schept duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden. Dit sluit aan bij de initiatieven die worden meegenomen binnen de uitwerking van de convenantafspraken over toezicht, naleving en uitvoering.

Toelating van middelen door het Ctgb

Natuur en Milieu doet in haar rapport de aanbeveling aan het Ctgb om de gebruiksvoorschriften van de bestrijdingsmiddelen beter te toetsen aan de uitvoerbaarheid in de praktijk. Bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen wordt door het Ctgb al rekening gehouden met de uitvoerbaarheid en naleefbaarheid van de gebruiksvoorschriften, in afstemming met de NVWA. Er zijn door het Ctgb trajecten in gang gezet om de complexiteit van de wettelijke gebruiksvoorschriften te onderzoeken en te verminderen. Dit gebeurt onder andere met het digitaliseren van restrictiezinnen van toegelaten middelen, zodat deze beter ontsloten kunnen worden door het bedrijfsleven.

Daarnaast doet Natuur & Milieu de aanbeveling dat stoffen alleen mogen worden toegelaten als deze met gangbare meetapparatuur kunnen worden gemeten in het water, zodat de effecten van alle stoffen in het water in beeld zijn en er snel op kan worden gehandeld door waterschappen en tuinders. Het beschikbaar zijn van een analysemethode die geschikt is voor monitoring van stoffen op de toelatingsnorm in oppervlaktewater is een Europese vereiste voor de toelating. Het Ctgb toetst voorafgaand aan de toelating van gewasbeschermingsmiddelen aan deze vereiste en daarom is er voor de toelatingsnorm altijd een voor monitoring geschikte analysemethode beschikbaar. In de KRW zijn er voor veel stoffen lagere normen dan de toelatingsnormen vastgesteld. Deze KRW-normen zijn echter geen onderdeel van het toelatingskader in de gewasbeschermingsverordening. De Europese verordening geeft het Ctgb dus niet de mogelijkheid om bij de toelating met analysemethoden voor KRW-normen rekening te houden. Het is van belang dat in de toekomst de normstelling van toelatingscriteria en KRW-milieukwaliteitsnormen voor in ieder geval de EU-geharmoniseerde prioritaire stoffen op elkaar worden afgestemd. Dat zorgt voor een gelijk speelveld tussen EU-lidstaten. De Europese Commissie is begin dit jaar ambtelijk geïnformeerd over deze Nederlandse wens.

Zoals Natuur en Milieu zelf in het rapport toelicht is er echter al een nieuwe analysemethode ontwikkeld, waarmee inmiddels bijna alle ‘niet-toetsbare’ bestrijdingsmiddelen op (KRW-)normniveau gemeten kunnen worden. Het probleem is nu dus niet zozeer meer dat er geen geschikte analysemethoden beschikbaar zijn. Wel worden de nieuwe methoden nog te weinig door de waterschappen gebruikt, waardoor de kans om hiermee overschrijdingen aan te tonen wordt gemist. Momenteel is een methodiek in ontwikkeling waarmee het Ctgb KRW-genormeerde stoffen die de waterkwaliteitsnormen structureel

overschrijden kan herbeoordelen, op basis van monitoringsgegevens van de waterbeheerders. Hoe meer de waterschappen gebruik maken van de nieuwe analysemethoden, hoe beter het beeld wordt wat betreft de overschrijdingen van de ‘niet-toetsbare’ stoffen.

Schoon water is belangrijk voor mens, dier en natuur. Het Rijk zal zich daarom samen met de glastuinbouwsector blijven inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren.

De staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
S.P.A. Erkens